

בנכסי האב, אף החלק הנוסף אינו חוזר ביובל.

והמתנה.

דברי רבי מאיר.

וחכמים אומרים: אף המתנה כמכר היא, וחוזרת ביובל לנותנה.

רבי אלעזר אומר:

כולם — חלק הבכורה, ירושת הבעל, התוספת ליבם והמתנה — חוזרין ביובל.

רבי יוחנן בן ברוקה אומר: הירש את אשתו, יחזיר את הקרקעות לבני משפחה, וינכה להם מן הדמים, ומפרש לה בגמרא.

גמרא:

שנינו במשנה: ואלו שאין חוזרין ביובל, הבכורה, והירש את אשתו, והמייבם את אשת אחיו והמתנה, דברי רבי מאיר:

שואלת הגמרא: מאי טעמא דרבי מאיר?

ומפרשין: מכר הוא דאמר רחמנא ליהדר ביובל [מכר בלבד הוא שאמרה תורה שיחזור ביובל], אבל מתנה וירושא לא.⁽³⁾

ולפיכך: הני ממשנתנו דירושא הם כדמפרש ואזיל, הרי ירושה הם שאינה חוזרת.

והני ממשנתנו דמתנה הם כדמפרש ואזיל, הרי מתנה הם שאינה חוזרת ביובל —

ומפרשת הגמרא, אלו הם ירושה ואלו הם מתנה:

בכור, היינו חלק בכורה: "לתת לו פי שנים" אמר הכתוב, הרי שמתנה קרייה רחמנא, והיות ומתנה היא אינה חוזרת ביובל.

והירש את אשתו: ירושה היא, כי ירושת הבעל את אשתו מדאורייתא היא, ואם כן, כשאר ירושות היא.⁽⁴⁾

והמייבם את אשת אחיו: שהרי "בכור" קרייה רחמנא, וכמאמר הכתוב "והיה הבכור אשר תלד יקום על שם אחיו המת", וכבר שנה רבי מאיר שהבכורה מתנה היא שאינה חוזרת ביובל.

שנינו במשנה: וחכמים אומרים: מתנה

אני מצוה: ונתתם את הירושה להיות נחלתו? לשארו! לאותו האיש שאשה זאת שארו [כי "שארו" זו אשתו]. כלומר, נחלת האשה תתנו לבעל, רשב"ם בכא בתרא קיא ב.

ב. [יש לעיין: למה צריכים אנו לומר שירושת הבעל מדאורייתא היא, והרי אין צד כלל לומר שירושת הבעל מכר היא, ולכלל היותר מתנה הוי והרי אף מתנה אינה חוזרת ביובל לרבי מאיר. ורבינו גרשום כתב, שאם ירושת הבעל דרבנן אינה ירושה גמורה — וחוזרת].

3. אפשר שכוונת הגמרא היא לכתוב [ויקרא כה יד]: "וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך אל תונו איש את אחיו. במספר שנים אחר היובל תקנה מאת עמיתך, במספר שני תבואות ימכר לך". הרי שנוכרה חזרה ביובל גבי ממכר, ואף שאונאה אין שייכת אלא במכר.

4. א. דכתיב בפרשת נחלות [במדבר כז יא]: "ואם אין אחים לאביו ונתתם את נחלתו לשארו הקרוב אליו ממשפחתו וירש אותה", מכאן שהבעל יורש את אשתו. רש"י. כלומר, על מי